

La il·legalitat d'una guerra

Un dels primers efectes de la guerra amb l'Iraq és que posa al descobert, més descarnadament que mai, la fragilitat de les Nacions Unides. George W. Bush ho ha volgut comparar amb la fi de la Societat de Nacions, però, sovint, les comparacions, a més de ser odioses, són incorrectes.

El Govern dels EUA ha tirat pel dret definitivament des de la setmana passada, i les bombes nord-americanes han caigut sobre Bagdad sense que cap d'aquestes tingui la benedicció de les Nacions Unides. La majoria d'analistes coincideixen a dir que el cop a la comunitat internacional aplegada sota el sistema de Nacions Unides ha estat molt fort, passi el que passi amb el desenvolupament de la guerra. Hi ha, però, qui ha anat més enllà, com el mateix president dels EUA, George W. Bush, que en plena voràgine prebèl·lica i tenint en compte que el Consell de Seguretat no seguia les seves directrius, ja deia que l'ONU corria el risc d'esdevenir una reedició de la Societat de Nacions.

Aquesta prèvia institucional de l'ONU es va crear després de la Primera Guerra Mundial, impulsada pel president dels EUA, Woodrow Wilson, amb l'objectiu, entre d'altres, de protegir els drets dels pobles i les minories, i de mantenir la pau mitjançant la resolució pacífica dels conflictes, en el que seria un romàntic nou ordre mundial. De fet, el protectorat britànic sobre l'acabat d'estrenar estat de l'Iraq emanava de la Societat. Però Wilson va emmalaltir i els que venien darrere d'ell no volien ni sentir a parlar del nou fòrum.

Entre els que s'hi van quedar, però, a poc a poc es va anar veient la seva incapacitat de reacció i el poc cas que li feien els mateixos estats membre: el Japó i Alemanya se'n van retirar al 1933, Itàlia va envair Etiòpia (tots dos estats membre) al 1935; Franco es va aixecar contra la legalitat espanyola i catalana al 1936; i Hitler va començar a perseguir jueus i a engegar l'expansionisme. Oficialment es va dissoldre al 1945, però ja amb l'inici de la Segona Guerra Mun-

dial era pràcticament inoperant, i el mateix president del Consell de la Societat (una mena de proto-Consell de Seguretat), l'irlandès Eamon de Valera, va llençar la tovallola i va qualificar la Societat de "deixalla".

Per al professor Rafael Grasa, de la UAB, la comparació entre l'ONU i la Societat de Nacions no es pot fer: "La Societat era un projecte més utòpic i menys pensat, i no hi havia ni mecanismes de veto permanent." De fet, per a Grasa, les grans potències que després van dissenyar l'ONU miraven els errors de la Societat per no tornar-hi, com per exemple la manca de representativitat: "Era una mena de lliga europeollatinoamericana amb una petita presència asiàtica i africana."

El periodista britànic Robert Fisk és més contundent encara, i després de rebutjar les comparacions de Bush, assegura que només en una cosa té raó el president dels EUA quan davant de l'ONU treu el fantasma de la fi de la Societat de Nacions, i aquesta és que "va ser precisament el cinisme i l'arrogància de les grans potències el que la va destruir -igual com avui Amèrica pot destruir les Nacions Unides".

Per cert, també cal tenir present que Bush feia la comparació per dir que si França, Alemanya i Rússia vetaven una nova resolució per a la guerra al Consell de Seguretat, estaven esquerçant l'ONU. Però a pocs els passa desapercebut que des del principi dels anys setanta han estat precisament els Estats Units els camps en l'ús d'aquest dret. L'han fet servir prop de cinquanta vegades, més que tots els altres membres permanents junts durant el mateix període.

Sigui com sigui, el cas és que ara de nou el fantasma de la crisi torna a so-

brevolar les Nacions Unides, sobretot per l'actitud dels EUA, la Gran Bretanya i Espanya, que després de sis mesos d'infuctuosos intents per aconseguir una nova resolució més contundent per legalitzar i legitimar el seu atac a l'Iraq han esquivat la vergonya que comportaria arribar al Consell de Seguretat amb les mans buides i han tret pit assegurant que amb les resolucions aprovades fins ara ja n'hi havia prou. Però, com afirma el professor Grasa (vegeu l'entrevista en les pàgines següents), són molts els polítics i analistes que consideren que amb les decisions preses fins ara no n'hi havia prou i que la guerra actual és una il·legalitat internacional des de tots els punts de vista: no s'han trobat vincles clars amb Al-Qaida, no s'han trobat armes de destrucció massiva, no s'ha pogut provar que realment ara l'Iraq signifiqui una amenaça per la pau i la seguretat internacionals. Obviant tot això, Bush (amb Blair i Aznar) no ha pogut trobar res més agafat pels pèls que combinar la resolució 678 (que instava el possible ús de la força a tots els estats membre per tornar a la situació prèvia a la invasió de Kuwait), més la resolució 687 (la que establia l'alto el foc condicionat) i diverses resolucions d'incompliment, especialment la darrera, la 1.441. Tot plegat, ho han presentat com la suposada garantia internacional per atacar l'Iraq. No cal dir que en la comunitat jurídica això provoca que més d'un s'estiri els cabells davant de tanta barroeria jurídica.

Amb tot, però, no es pot dir que no ens haguessin avisat; George W. Bush ja va dir a la comunitat internacional que "no cal que ningú ens doni permís per defensar la nostra seguretat nacional". Entenent que la seguretat nacional no es queda, ni de bon tros, de Los Angeles a Nova York i de Seattle a Miami.

Tot per terra. Amb aquesta actitud, Bush tira per terra tot el que el seu país també havia ajudat a construir des de la fi dels anys seixanta: xarxes d'organitzacions internacionals i aliances comercials i militars. L'equació era la següent: els EUA es comprometien a protegir militarment els seus aliats europeus i asiàtics i els obrien l'accés al seu mercat, a canvi, rebien suport diplomàtic i logístic d'uns

Les Nacions Unides han rebut un cop molt fort amb el menyspreu mostrat per George W. Bush al Consell de Seguretat d'aquesta organització.

socis de confiança, val a dir, amb uns límits molt amplis. Tal com diu el professor John Ikenberry, de la Universitat de Georgetown, a Washington: "El resultat va ser el sistema internacional més estable i pròsper de la història del món." Des de l'Iraq (i no des de Kosovo, perquè aleshores tot i no tenir resolució del Consell hi va haver una certa legitimació posterior), tot això canvia, i els EUA, per mà de les seves ments més conservadores, projecten un nou ordre internacional en què els acords i les organitzacions mundials passen a segon pla en benefici dels interessos del Govern dels EUA.

Però la sacsejada de la setmana passada, tot i ser una de les més fortes, no és la primera, ni de lluny, que rep l'ONU. Primer de tot va ser la qüestió econòmica. Hi ha diversos països, i no precisament pobres, que deuen diners a l'ONU, i jus-

George W. Bush ja va avisar el món: "No cal que ningú ens doni permís per defensar la nostra seguretat nacional"

tament els EUA era dels més morosos, ja des de la guerra freda. Aquest problema pràcticament es va resoldre després dels atemptats de l'11 de setembre a Washington i a Nova York, ja que l'administració nord-americana va decidir pagar part del que devien. D'aquesta època de blocs també es va arrossegar durant molt temps la crisi de legitimitat, ja que l'ONU, esclafada entre soviètics i americans, no podia fer la seva feina. Ni tan sols quan van crear els cascos blaus. La caiguda del mur, però, va facilitar en gran part la resolució d'aquesta crisi, ja que a principi dels anys noranta els cascos blaus es van començar a moure per diversos conflictes i la seva acció fa recuperar legitimitat a l'ONU. De fet, des del 1990 i fins al 1994 es van fer més missions de manteniment de la pau que en cap altra època. L'aventura americana a Somàlia va ser un punt d'inflexió que va tallar aquest optimisme, si bé és cert que posteriorment hi ha hagut altres missions, encara que poques, que han donat alegries als funcionaris de l'ONU, com, malgrat tot, el cas de Timor Est.

Quins canvis? Lluny queden, així, els debats de mitjan anys noranta, quan, amb motiu de la celebració dels cinquanta anys de l'ONU, algunes ànimes cànides van creure que era l'hora de reformar el Consell de Seguretat. Fins i tot es va arribar a un cert consens sobre el fet que s'ampliessin els membres permanents del

Els cascos blaus van tenir el seu gran moment a principis dels anys noranta, quan participaren en moltes missions per mantenir la pau arreu del món.

Consell, que ja eren cinc amb dret a veto (Rússia, els EUA, la Xina, França i Gran Bretanya); que el país que entrés

havia de ser un país del Tercer Món (els països postulats van ser l'Índia, el Brasil, el Pakistan, Nigèria, Mèxic i Egipte);

que calia revisar el sistema de representació per zones; que potser convindria que hi fossin Alemanya i el Japó; i altres aspectes. Però la cosa es va aturar quan es va arribar al debat de si els nous membres permanents del Consell de Seguretat també havien de tenir dret a veto: els cinc primers es van oposar rotundament a compartir el dret. I el cop de porta va ser tan gran que mai més no s'ha tornat a obrir la caixa dels trons. Malgrat això, ara més que mai són molts els que recorden que el problema no sols continua existint, sinó que Bush i els seus adlèters l'han aguditzat, tirant pel dret cap al camí cap a Bagdad. I de segur que aquest no serà el darrer capítol.

Oriol Cortacans

Israel, el primer de la fila

Un dels arguments utilitzats pel Govern dels Estats Units d'Amèrica i els seus aliats en aquesta intervenció armada contra l'Iraq és el de fer respectar les resolucions de les Nacions Unides. Així, lluny de voler debilitar aquest organisme internacional, els caps de govern d'estats com l'espanyol o el del Regne Unit, o el dels mateixos Estats Units, justifiquen el seu compromís amb la guerra per evitar que Saddam Hussein i el seu règim continuïn saltant-se sistemàticament les resolucions preses en el marc del Consell de Seguretat de les Nacions Unides, i que no sigui un mal exemple per a altres països que s'atreveixin a "vulnerar la legalitat internacional".

Realment, no es pot pas dir que el règim totalitari de Saddam Hussein sigui un exemple de respecte als dictats de les Nacions Unides. De fet, des que acabà la guerra del Golf, la del 1991, el dictador iraquí ha vulnerat setze resolucions de l'ONU. Una xifra no gens menyspreable, certament.

Dit això, però, si es fa una revisió de totes les resolucions de les Nacions Unides que avui encara són violades, s'observarà que l'Iraq no és pas al primer lloc de la fila dels infractors internacionals, com es va encarregar de demostrar fa poc el professor Stephen Zunes, de la Universitat de San Francisco. El seu estudi és conservador en el sentit que només recull les resolucions que molt clarament exigeixen la fi d'una activitat, i no pas les de llenguatge ambigu o que es refereixen a tota la comunitat internacional sense referir-se a cap conflicte en particular. Tampoc hi ha inclòs les resolucions que van ser violades durant molt temps però que avui ja no tenen sentit, com l'ocupació del Timor per Indonèsia o del sud del Líban per Israel.

Així, qui ocupa, i molt destacadament, la primera posició entre els estats infractors és Israel, amb 31 resolucions incompletes. L'estat hebreu, com és fàcil de suposar, s'ha sal-

tat sistemàticament i sempre que ha considerat oportú totes les resolucions que feien referència a l'enfrontament amb Palestina. La primera, la resolució 252, del 1968, "insta urgentment Israel a derogar les mesures que canvien l'estatus legal de Jerusalem, incloses les expropiacions de terres i propietats". Des del 1968. Som al 2003.

La darrera resolució que es va saltar Israel és la 1.435, de l'any passat. L'ONU fa una "crida a Israel a retirar-se a les posicions de setembre del 2000 i a aturar les activitats militars dins i al voltant de Ram Al-lah, inclosa la destrucció d'infraestructures civils i de seguretat".

El segon de la fila és Turquia. Aquest estat s'ha saltat 23 resolucions. Vuit més que l'Iraq. Totes són referides al conflicte de la sobirania de la illa de Xipre. En aquest sentit val a dir que l'ONU no ha destacat gaire per prendre mesures com aquestes en la defensa dels kurds en territori turc.

El tercer país que més resolucions de l'ONU s'ha saltat és el Marroc, amb 18. La majoria d'aquestes fan referència a l'ocupació dels territoris del Sàhara Occidental.

Paradoxalment, doncs, els tres països que més resolucions de l'ONU incompleixen, per davant de l'Iraq, són tres dels més fervents aliats dels Estats Units a la regió. Hi ha qui, com el periodista rus Alexandr Oumnov, assegura que això pot ser mortal després de la guerra de l'Iraq. Per a Oumnov, un cop acabades les hostilitats i amb un govern a mida a Bagdad, encara serà més evident que és Israel el que més resolucions incompleix, i que per tant els Estats Units es mouen en doble llenguatge. Aleshores, segons Oumnov, amb l'Iraq controlat Washington podrà fer pressió molt més fàcilment sobre Tel-Aviv que sobre l'Aràbia Saudita o sobre l'Iran; "així, paradoxalment, Israel perdrà sens dubte finalment més que no pas guanyarà amb el derrocament de Saddam Hussein". *O. C.*